

Mål C-785/19

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande i enlighet med artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

23 oktober 2019

Domstol som begär förhandsavgörande:

Landgericht Saarbrücken (Tyskland)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

21 oktober 2019

Klagande:

Koch Media GmbH

Motpart:

HC

Saken i det nationella målet

Ersättning för advokatkostnader avseende en formell anmodan (Abmahnung) (nedan kallad varningsbrev) med anledning av fildelning; fastställelse av en övre gräns för ersättningsgillt belopp.

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Tolkning av unionsrätten, artikel 267 FEUF, avseende frågan huruvida en fastställelse av en övre gräns för ersättningsgilla kostnader avseende ett varningsbrev är förenlig med följande unionsrättsliga bestämmelser:

Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (EUT L 157, 2004, s. 45) (nedan kallat direktiv 2004/48 eller tillämpningsdirektivet)

Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i

informationssamhället (EUT L 167, 2001, s. 10) (nedankallat) direktiv 2001/29/EG eller upphovsrättsdirektivet)

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/24/EG av den 23 april 2009 om rättsligt skydd för datorprogram (EUT L 111, 2009, s. 16) (nedan kallat direktiv 2009/24/EG eller datorprogramdirektivet)

Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande

1. a) Ska artikel 14 i direktiv 2004/48 tolkas på så sätt att bestämmelsen omfattar nödvändiga advokatkostnader i form av ”kostnader för förfarandet” eller i form av ”andra kostnader”, som uppkommer för en innehavare av immateriella rättigheter i den mening som avses i artikel 2 i direktivet i samband med rättighetshavaren, innan denne vänder sig till domstol, genom ett så kallat varningsbrev (Abmahnung) kräver att en person ska upphöra att göra intrång i dessa rättigheter?

b) Om fråga 1a besvaras nekande: Ska artikel 13 i direktiv 2004/48 tolkas på så sätt att den omfattar de i fråga 1a nämnda advokatkostnaderna såsom skadestånd?

2.) Ska unionsrätten, särskilt mot bakgrund av

- artiklarna 3, 13 och 14 i direktiv 2004/48,
- artikel 8 i direktiv 2001/29, och
- artikel 7 i direktiv 2009/24,

tolkas på så sätt att en innehavare av immateriella rättigheter i den mening som avses i artikel 2 i direktiv 2004/48 i princip har rätt till ersättning för samtliga advokatkostnader som nämns i fråga 1a, och i varje fall för en rimlig och väsentlig del av kostnaderna, även om

- det är en fysisk person har gjort sig skyldig till den aktuella överträdelsen utanför sin yrkes- eller näringsverksamhet, och
- en nationell bestämmelse för detta fall föreskriver att sådana advokatkostnader normalt bara är ersättningsgilla upp till ett på visst sätt reducerat tvisteföremålsvärde?

b) Om fråga 2a besvaras jakande: Ska de unionsrättsliga bestämmelser som nämns i fråga 2a tolkas på så sätt att ett undantag från den princip som anges i fråga 2a, enligt vilken rättighetshavaren ska få ersättning för de advokatkostnader som anges i fråga 1a med hela beloppet, eller i vart fall för en rimlig och väsentlig del av kostnaderna,

med beaktande av andra faktorer (som till exempel verkets aktualitet, hur lång tid verket har publicerats och det förhållandet att en fysisk person har gjort intrånget utanför sin närings- eller yrkesverksamhet),

kommer i fråga,

även om immaterialrättsintrånget, i den mening som avses i artikel 2 i direktiv 2004/48, består i fildelning, det vill säga att verket görs tillgängligt för allmänheten genom att kostnadsfri nedladdning erbjuds alla användare på en fritt tillgänglig webbplats för fildelning, vilken inte använder någon DRM-teknik (Digital Rights Management)?

Anförda unionsbestämmelser

Artiklarna 2, 3, 10, 13 och 14 samt skälen 14, 17 och 26 i direktiv 2004/48

Artikel 8 i direktiv 2001/29

Artiklarna 1 och 7 i direktiv 2009/24

Anförda nationella bestämmelser

Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (lagen om upphovsrätt och närstående rättigheter (nedan kallad UrhG)

Gesetz über die Vergütung der Rechtsanwältinnen und Rechtsanwälte (lagen om advokatarvoden) (nedan kallad RVG)

Zivilprozessordnung (civilprocesslagen (nedan kallad ZPO)

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 1 Klaganden, Koch Media GmbH (nedan kallat Koch Media), säljer datorspel i näringsverksamhet. Motparten, HC, är en fysisk person som inte har några yrkesmässiga eller kommersiella intressen.
- 2 Koch Media innehar en till upphovsrätten närstående ensamrätt att i Tyskland för allmänheten tillgängliggöra ett professionellt utvecklat datorspel.
- 3 HC spred via sin internetanslutning detta datorspel i december 2013 och i januari 2014 på en plattform för fildelning och erbjöd det till allmänheten för nedladdning. Genom denna fildelning gjorde HC intrång i Koch Medias rättigheter.

- 4 För att göra gällande sina rättigheter anlidade Koch Media en advokatbyrå som skickade ett varningsbrev till HC i Koch Medias namn. Genom denna anmodades HC bland annat att utfästa sig att inte längre göra datorspelet tillgängligt för allmänheten. Vidare begärde Koch Media skadestånd.
- 5 Genom att anlita advokater fick Koch Media kostnader på 745,40 euro som specificerades enligt följande: ett så kallat handlägningsarvode (Geschäftsgebühr) multiplicerat med en faktor på 1,3 med hänsyn till tvisteföremålets värde på 10 000 euro, det vill säga 725,40 euro jämte utlägg på 20 euro.
- 6 I det efterföljande domstolsförfarandet, där detta belopp har begärts, tvistar parterna huvudsakligen bara om det belopp med vilket advokatkostnaderna ska ersättas.
- 7 I första instans förpliktade Amtsgericht Saarbrücken i dom av den 12 mars 2019 HC att betala 124 euro jämte ränta och ogillade talan i övrigt. Beloppet 124 euro specificerades enligt följande: 1,3 avgifter för att åta sig ansvaret för målet i förhållande till tvisteföremålets värde på 1 000 euro, det vill säga 104 euro jämte utlägg på 20 euro.
- 8 Som motivering hänvisade Amtsgericht Saarbrücken till 97a § stycke 3 första meningen UrHG, enligt vilken det tvisteföremålsvärde som ger rätt till ersättning är begränsat till 1 000 euro i vissa fall, utom när detta är oskäligt.
- 9 Genom överklagandet vid den hänskjutande domstolen driver Koch Media vidare sin talan om ersättning för advokatkostnaderna med hela beloppet.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 10 Utgången i målet beror på EU-domstolens avgörande beträffande tolkningen av fördragen.
- 11 Bakgrunden till de rättsliga frågor som förevarande mål avser beskrivs nedan. Enligt 97a § jämförd med 97 § stycke 1 UrhG har den skadelidande rättighetshavaren, förutom andra rättigheter såsom skadestånd, också rätt att väcka talan om förbuds föreläggande mot intrångsgöraren.
- 12 Liksom i det nu aktuella fallet anmodar rättighetshavarna i regel till att börja med intrångsgöraren att upphöra med intrånget. För detta anlitar de en advokat mot en kostnad. Denne skickar ett varningsbrev enligt 97a § stycke 1 UrhG. Denna formella anmodan har till syfte att intrångsgöraren ska utfästa sig att upphöra med intrånget. Genom en sådan utfästelse undanröjs risken för upprepning, och det finns inte längre någon anledning att väcka talan om förbuds föreläggande. Rättigheten behöver då inte längre göras gällande vid domstol, och detta är inte längre möjligt. Genom ett varningsbrev kan således ett domstolsförfarande undvikas.

- 13 Om rättighetshavaren väcker talan om förbudsfröreläggande utan att först ha skickat ett varningsbrev, kan denne förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om motparten omedelbart erkänner rättigheten enligt 93 § ZPO. Ett varningsbrev har således dessutom en skyddsfunktion för käranden.
- 14 Enligt 97a § stycke 3 UrhG kan en rättighetshavare vars upphovsrätt har åsidosatts i princip få de "nödvändiga kostnaderna" ersatta av intrångsgöraren.
- 15 Begreppet "nödvändiga kostnader" används i RVG. Den ersättningsgilla advokatkostnaden enligt tysk rätt följer i regel RVG och den arvodestaxa för advokater som har fastställts i denna lag. Kostnader som överstiger de som anges i RVG anses i regel inte vara ersättningsgilla av domstolarna.
- 16 Enligt RVG är de arvoden som en advokat kan begära av sin klient beroende av tvisteföremålets värde. Ju högre detta värde är, desto högre är arvodena.
- 17 Enligt högsta domstolens rättspraxis är tvisteföremålets värde minst 10 000 euro i samband med en rättighetshavares talan om förbudsfröreläggande avseende aktuella filmer, musik eller dvd:er.
- 18 Genom 97a § stycke 3 fjärde meningen UrhG begränsas det tvisteföremålsvärde som ger rätt till ersättning i normala fall till 1 000 euro, om den som har anmodats att upphöra med intrånget (1) är en fysisk person som inte använder de skyddade verken eller skyddade föremålen för sin närings- eller yrkesverksamhet som egenföretagare, och (2) inte redan är skyldig att upphöra med intrånget på grund av en rätt som tillkommer den som skickat varningsbrevet enligt avtal eller på grund av ett lagakraftvunnet domstolsbeslut eller ett interimistiskt beslut.
- 19 Denna fastställelse av en övre gräns för tvisteföremålets värde gäller bara i förhållandet mellan rättighetshavaren och intrångsgöraren. Rättighetshavarens advokat tar betalt av rättighetshavaren i förhållande till det högre faktiska tvisteföremålsvärdet.
- 20 Skillnaderna kan därför bli avsevärda. I ett fall som det förevarande kan detta till exempel leda till att rättighetshavaren måste betala 745 euro, jämte eventuell omsättningsskatt, i advokatkostnader, men av dessa kostnader bara får 124 euro, jämte eventuell omsättningsskatt, i ersättning av intrångsgöraren. Detta innebär att rättighetshavaren själv måste stå för den avsevärda skillnaden på 631 euro.
- 21 I 97a § stycke 3 fjärde meningen UrhG finns en undantagsbestämmelse enligt vilken en övre gräns inte behöver fastställas i enskilda fall, om ett tvisteföremålsvärde på 1 000 euro skulle vara "oskäligt".
- 22 Denna bestämmelse förefaller vara problematisk mot bakgrund av direktiven 2004/48, 2001/29 och 2009/24. Frågan hur unionsrätten påverkar tolkningen av bestämmelsen är central i denna begäran om förhandsavgörande.

- 23 Den hänskjutande domstolen vill påpeka att de frågor som ställs i det nu aktuella fallet har ställts i ett stort antal andra mål som är anhängiga vid den. I tysk rättspraxis finns det dessutom många olika avgöranden med olika resultat. Ett klagörande från EU-domstolen är därför av betydande intresse.

Den första tolkningsfrågan

- 24 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida advokatkostnader för ett varningsbrev ska hänföras till kostnaderna för förfarandet eller andra kostnader enligt artikel 14 i direktiv 2004/48 eller huruvida de omfattas av direktivets artikel 13 om skadestånd eller överhuvudtaget inte omfattas av direktivet.
- 25 I dom av den 28 juli 2016, *United Video Properties* (C-57/15, EU:C:2016:611) har EU-domstolen tolkat artikel 14 i direktiv 2004/48 bland annat vad gäller ett system med schablonmässiga taxor.
- 26 Domstolen har inte tolkat direktiv 2004/48 när det gäller frågan huruvida advokatkostnader för att skicka ett varningsbrev innan talan eventuellt väcks vid domstol omfattas av artikel 13 i direktiv 2004/48 eller av artikel 14 i direktiv 2004/48, eller huruvida de inte omfattas av någon av de båda bestämmelserna.
- 27 Den hänskjutande domstolen anser att kostnader avseende ett varningsbrev skulle kunna anses utgöra ”andra kostnader som har åsamkats den vinnande parten”, i den mening som avses i artikel 14 i direktiv 2004/48.
- 28 Den beaktar också att dessa kostnader, såsom skadestånd, omfattas av artikel 13 i direktiv 2004/48. De nödvändiga kostnaderna för ett varningsbrev visar sig nämligen också utgöra en kausal skada som är en följd av intrångsgörandet.
- 29 Enligt andra uppfattningar i rättspraxis är varken artikel 13 eller artikel 14 i direktiv 2004/48 tillämpliga, vilket motiveras med att kostnaderna för ett varningsbrev inte har ett tillräckligt direkt och nära samband med domstolsförfarandet.

Den andra tolkningsfrågan

- 30 Med den andra frågan vill den hänskjutande domstolen få klarhet i vilka unionsrättsliga bestämmelser som gäller för den övre gränsen för tvisteföremålets värde och undantagsbestämmelsen. Den hänskjutande domstolen ställer i synnerhet frågan huruvida de relevanta direktiven ska tolkas så, att full ersättning i princip ska betalas för kostnader som uppkommer i samband med ett varningsbrev också vid intrång som fysiska personer gör sig skyldiga till. Denna domstol vill vidare få klarhet i huruvida det kan godtas att kostnaderna inte ersätts med hela beloppet och – om svaret på den frågan är jakande – vilka faktorer som kan medföra att så sker.

- 31 Till denna fråga, nämligen i vad mån en ersättning för endast en ringa del av kostnaderna för ett varningsbrev är förenlig med unionsrätten, och i synnerhet med artikel 3 första stycket andra meningen i direktiv 2004/48, har unionsdomstolarna också tagit ställning i domen i målet United Video Properties (C-57/15). EU-domstolen har bland annat slagit fast att en lagstiftning som syftar till att se till att ersättning inte utgår för överdrivna kostnader eventuellt kan vara motiverad.
- 32 För bedömningen av det nu aktuella fallet är det emellertid avgörande huruvida de principer som slogs fast i denna dom också gäller om motparten är en fysisk person som inte agerar i närings- eller yrkesverksamhet.
- 33 Med 97a § stycke 3 fjärde meningen UrhG har den tyska lagstiftaren vänt på förhållandet mellan huvudregel och undantag i artikel 14 i direktiv 2004/48. Om motparten är en fysisk person kan enligt tysk rätt följaktligen full ersättning för kostnaderna bara komma i fråga om resultatet är oskäligt.
- 34 Enligt en viss uppfattning ska 97a § stycke 3 fjärde meningen UrhG, när det gäller förhållandet mellan huvudregel och undantag, tolkas i överensstämmelse med direktivet på så sätt att den, i strid med sin ordalydelse, förstås så, att den övre gränsen för tvisteföremålets värde i regel inte ska tillämpas. Enligt en motsatt uppfattning finns det anledning att i regel tillämpa bestämmelsen om en övre gräns när motparten är en fysisk person utan kommersiella och yrkesmässiga intressen.

ARBETSDOMSTOLEN